

Brusel 17. června 2021
(OR. en)

9902/21

COEST 144
RELEX 574
JAI 747
CFSP/PESC 609
CORLX 333
CT 84
ECOFIN 607
EDUC 234
ENER 286
JEUN 65
MIGR 116
TRANS 405
VISA 137

PRŮVODNÍ POZNÁMKA

Odesílatel:	Martine DEPREZOVÁ, ředitelka, za generální tajemnici Evropské komise
Datum přijetí:	16. června 2021
Příjemce:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, generální tajemník Rady Evropské unie
Č. dok. Komise:	JOIN(2021) 20 final
Předmět:	SPOLEČNÉ SDĚLENÍ EVROPSKÉMU PARLAMENTU, EVROPSKÉ RADĚ A RADĚ o vztazích mezi EU a Ruskem – vystupovat proti Rusku, omezovat jej a spolupracovat s ním

Delegace naleznou v příloze dokument JOIN(2021) 20 final.

Příloha: JOIN(2021) 20 final

EVROPSKÁ
KOMISE

VYSOKÝ PŘEDSTAVITEL
UNIE PRO ZAHRANIČNÍ
VĚCI A BEZPEČNOSTNÍ
POLITIKU

V Bruselu dne 16.6.2021
JOIN(2021) 20 final

**SPOLEČNÉ SDĚLENÍ EVROPSKÉMU PARLAMENTU, EVROPSKÉ RADĚ A
RADĚ**

**o vztazích mezi EU a Ruskem – vystupovat proti Rusku, omezovat jej a spolupracovat
s ním**

1. Úvod

Evropská rada ve dnech 24.–25. května 2021 uspořádala první strategickou rozpravu o Rusku a odsoudila protiprávní, provokativní a destabilizující aktivity této země namířené proti EU, jejím členským státům i dalším aktérům. Znovu potvrdila jednotu a solidaritu EU v souvislosti s těmito činy, jakož i podporu východním partnerům. Evropská rada znovu potvrdila, že je odhodlána dodržovat pět zásad, jimiž se řídí politika EU vůči Rusku¹, a stanovila, že EU bude svou činnost i nadále koordinovat s podobně smýšlejícími partnery. Vyzvala vysokého představitele a Komisi, aby pro účely jejího zasedání v červnu 2021 předložili zprávu o vztazích mezi EU a Ruskem obsahující návrhy politických řešení v souladu s těmito pěti zásadami.² Předkládané společné sdělení na tuto výzvu reaguje.

2. Politické souvislosti

Rusko je největším sousedem EU a zůstává silou, se kterou je třeba počítat v Evropě i na celém světě. Důvodem je především jeho velikost a geografický dosah, jeho připravenost uplatňovat sílu na mezinárodní scéně a jeho politické, diplomatické a silné vojenské kapacity. Jakožto geopolitický hráč si Rusko chce radši zachovat svou globální pozici v multipolárním světě založeném na politice síly, často v úzké spolupráci s jinými hráči, jako je Čína, než aby se podílelo a jednalo v rámci silnějšího multilaterálního systému založeného na pravidlech. Snaží se prosadit svou vlastní geopolitickou sféru vlivu především na základě logiky nulového součtu. Vláda tak často zpochybňuje a podkopává mezinárodní právo, jakož i klíčové zásady OBSE a Rady Evropy, k nimž se zavázala a které strukturují bezpečnost a spolupráci na evropském kontinentu, včetně práva každé země svobodně rozhodovat o své zahraniční, bezpečnostní a domácí politice.

Ruské vedení využívá různé nástroje k ovlivňování a oslabování EU a jejích členských států, zemí západního Balkánu a Východního partnerství, k zasahování do jejich záležitostí či dokonce k jejich destabilizaci. V rámci tohoto úsilí nadále výrazně investuje do své schopnosti kontrolovat a ovlivňovat informační prostor uvnitř i vně svých hranic. Rychle narůstá financování státem kontrolovaných sdělovacích prostředků, zejména takových, jako je RT, jež jsou zaměřeny výhradně na zahraniční publikum. Rusko i nadále inscenuje čím dál sofistikovanější operace zahrnující kybernetické útoky a manipulování s informacemi, stejně jako chemické a jiné útoky, namířené mimo jiné proti Organizaci pro zákaz chemických zbraní (OPCW), německému Spolkovému sněmu nebo Skripalovým v Salisbury, či výbuch v České republice. Provádí přímé vojenské a hybridní akce v nevyřešených konfliktech, jež rozdmýchává na Ukrajině, v Gruzii a Moldavsku, stejně jako v jižním sousedství EU, především v Sýrii a Libyi, ale i jinde. Snaží se udržet si kontrolu nad autoritářským režimem v Bělorusku.

Zvládnutí vztahů s Ruskem je tedy pro EU klíčovou strategickou výzvou³. Vztahy mezi EU a Ruskem se od roku 2014 neustále zhoršují v důsledku protiprávní anexe Krymského poloostrova Ruskem a jeho destabilizace východní Ukrajiny⁴. V nedávné době se k těmto

¹ Provedení minských dohod jako klíčové podmínky pro jakoukoli zásadní změnu postoje EU vůči Rusku; posílené vztahy se zeměmi Východního partnerství EU a dalšími sousedy, včetně zemí Střední Asie; posílení odolnosti EU (např. v oblastech, jako je energetická bezpečnost, hybridní hrozby či strategická komunikace); možnost selektivní spolupráce s Ruskem ohledně otázek, na nichž má EU zájem; potřeba navazování mezilidských kontaktů a podpory ruské občanské společnosti.

² <https://www.consilium.europa.eu/media/49791/2425-05-21-euco-conclusions-en.pdf>

³ https://eeas.europa.eu/archives/docs/top_stories/pdf/eugs_review_web.pdf

⁴ Evropská rada reagovala na ruskou agresi na Ukrajině v roce 2014 rychle, například pozastavením dvoustranných rozhovorů o nové dohodě a vízových otázkách, zavedením zákazu udělování víz a zmrazením majetku, zrušením summitů EU-Rusko, přípravou širších hospodářských a obchodních sankcí a

krokům přidružil posilování ruské vojenské přítomnosti na hranicích s Ukrajinou, na Krymském poloostrově a v Černém moři, jež byla stažena jen částečně, a dlouhodobé uzavření oblastí Černého moře. Zapojení ruských zpravodajských služeb do destabilizujících aktivit v členských státech EU dále potom vedlo k další negativní dynamice. Jednalo se o vyhoštění diplomatů, zákazy cestování a zveřejnění seznamu tzv. „nepřátelských států“ Ruska a následná omezení pro diplomatické zastoupení. Ruská vláda se navíc často snaží rozvíjet své dvoustranné vztahy s členskými státy na úkor vztahů mezi EU a Ruskem.

Vztahy mezi EU a Ruskem byly čím dál více ovlivňovány rovněž vývojem ruské vnitřní politiky, jež se vyznačuje rostoucími politickými represemi ze strany vlády za účelem zachování stávajícího politického a hospodářského řádu. S nadcházejícími volbami do Státní dumy v září 2021 se situace občanské společnosti, obránců lidských práv a nezávislých sdělovacích prostředků v Rusku dále zhoršila, čímž došlo k omezení jejich schopnosti spolupracovat s EU. Změny ústavy a represivní zákony týkající se tzv. „zahraničních agentů“, „nežádoucích organizací“ a „extremismu“ posilují systematické potlačování lidských práv a základních svobod, přestože jsou zakotveny v ruské ústavě a mezinárodních závazcích země. Kromě toho vedou úřady dezinformační kampaně, vytvářejí nepravdivou argumentaci o údajném „zahraničním vměšování“ do ruských domácích záležitostí a snaží se potlačovat skutečnou opozici a diskreditovat občanskou společnost. Politicky motivované odsouzení Alexeje Navalného, jež následovalo po pokusu o jeho vraždu nervově paralytickou látkou, faktický zákaz činnosti jeho politické sítě jakožto „extremistické“ a také neustálé zastrašování a potlačování nezávislých sdělovacích prostředků a novinářů jsou pouze některými příklady z nedávné doby.

Rusko zároveň trpí vážnými a narůstajícími strukturálními nedostatky. Od roku 2013 klesly v Rusku reálné disponibilní příjmy o 10 %. Demografický a socioekonomický trend má v této zemi sestupnou tendenci, což ještě stupňuje hospodářský model zaměřený na fosilní paliva, nevyrovnaný vývoj rozpočtu a stávající dopad pandemie COVID-19.

Navzdory těmto zásadním rozdílům mají EU a Rusko základní společnou zodpovědnost za mír a bezpečnost na evropském kontinentu. Čelíme společným globálním výzvám a v některých specifických ekonomických oblastech jsme vzájemně propojeni⁵. Zavazují nás rovněž tytéž povinnosti v mezinárodních organizacích, jako je Rada Evropy a OBSE, jimž musíme dostát.

Hospodářské vztahy mezi EU a Ruskem

- Rusko je pátým největším obchodním partnerem EU a v roce 2020 představovalo 4,8 % celkového obchodu EU se zbožím.
- Naopak pro Rusko je EU zdaleka největším obchodním partnerem a představuje 37,3 % celkového obchodu země se zbožím.
- EU je rovněž pro Rusko zdaleka největším investorem. V roce 2019 činil objem přímých zahraničních investic EU 311,4 miliardy EUR (75 % celkových přímých zahraničních investic v Rusku).
- Přímé zahraniční investice Ruska v EU se odhadovaly na 136 miliard EUR (pouze 1 % celkových přímých zahraničních investic).

pozastavením nových finančních operací Evropské investiční banky v Rusku a koordinací s Evropskou bankou pro obnovu a rozvoj za účelem přijetí podobného postoje.

⁵ Pokud jde o spolupráci s Euroasijskou hospodářskou unií (EAHU), je nezbytné, aby Rusko provedlo konstruktivní kroky směrem k větší otevřenosti našich obchodních vztahů, včetně dodržování závazků v rámci WTO a dodržování závazků ostatních členů EAHU, dříve než bude budovat vztah mezi EU a EAHU nad rámec technických kontaktů. Jakékoli rozhodnutí o navázání formálních vztahů je rovněž podmíněno lepším politickým kontextem.

Je zřejmé, že pokud to politické podmínky dovolí, je potenciál spolupráce mezi EU a Ruskem velmi významný. EU učinila podmíněnou nabídku spolupráce. Ruská vláda však aktivně sleduje cíle, jež jdou opačným směrem: vytvoření oblasti závislosti ve svém sousedství, podkopání politicky sjednocené Evropy, boj proti naší vizi mnohostranného pořádku založeného na pravidlech a vytváření situací v mezinárodních záležitostech s cílem omezit úlohu EU a jejích partnerů.

3. Provedení minských dohod

EU neochvějně podporuje **normandský formát, třístrannou kontaktní skupinu a OBSE**, včetně úsilí zvláštní pozorovatelské mise OBSE⁶. Zvolení prezidenta Zelenského bylo sice novým podnětem pro jednání, ale závěry ze summitu v Normandii z prosince 2019 mají být nadále plně provedeny. Je znepokojivé, že ruská vláda se stále více snaží vystupovat jako prostředník, a nikoli jako strana konfliktu, a žádá přímý kontakt mezi Kyjevem a tzv. „republikami“, což je v rozporu s minským protokolem. V dubnu 2021 rovněž posílila svou vojenskou přítomnost na východní hranici Ukrajiny a na Krymském poloostrově. Tzv. „republiky“ pravidelně brání přístupu zvláštních pozorovatelských misí OBSE na východní Ukrajinu a porušování příměří se nachází na úrovni příměří před červencem 2020. Je pravděpodobné, že tento trend přetrvá, neboť Rusko postrádá konstruktivní přístup.

EU i nadále podporuje stávající formáty a nástroje. Bude rovněž nadále zdůrazňovat, že je připravena hrát vedoucí úlohu při obnově oblastí zasažených konfliktem, jakmile budou splněny příslušné podmínky, a to rovněž prostřednictvím motivace k plnému provádění minských dohod. EU mezitím zůstává neochvějná ve svém úsilí o zmírnění humanitárních důsledků konfliktu.

EU je v rámci krize na východní Ukrajině jedním z největších **humanitárních** dárců. Od jejího počátku poskytla EU pomoc při mimořádných událostech ve výši více než 190 milionů EUR, včetně 25,4 milionu EUR v roce 2021, a více než 1 miliardu EUR spolu s členskými státy v rámci humanitární pomoci a pomoci při rychlé obnově. Z podpory EU mají prospěch zranitelné osoby a ti, kteří to nejvíce potřebují, na obou stranách kontaktní linie⁷. EU rovněž poskytuje prostřednictvím Mezinárodní federace společností Červeného kříže a Červeného půlměsíce humanitární pomoc ukrajinským uprchlíkům v Rusku. Celková pomoc pro ně od roku 2017 činí více než 1 milion EUR a pokrývá přístup ke zdravotnickým službám, poukázky na potraviny, nepotravinový materiál a podporu na živobytí.

EU uložila vůči Rusku tři soubory **omezujících opatření** v reakci na jeho protiprávní anexi Krymského poloostrova a pokračující destabilizaci východní Ukrajiny⁸. Jejich cílem je zabránit další eskalaci nebo negativnímu vývoji na Ukrajině a důrazně signalizovat, že EU

⁶ EU a její členské státy přispívají dvěma třetinami rozpočtu a monitorují zvláštní pozorovatelské mise OBSE a snímky a analýzy satelitního střediska EU. EU bude i nadále podporovat iniciativy v rámci místního dialogu, včetně třístranné kontaktní skupiny vedené OBSE, a operace odminování. Byla rovněž zintenzivněna činnost v boji proti dezinformacím na jihu a východě Ukrajiny.

⁷ Humanitární projekty financované EU zahrnují víceúčelovou hotovostní pomoc, zabezpečení základních potřeb, přístřeší, vodu, opatření v oblasti ochrany, zdravotní pomoc včetně psychosociální podpory, vzdělávání v mimořádných situacích, vzdělávání o minovém nebezpečí a distribuci základních potřeb k přípravě na zimu.

⁸ Opatření týkající se destabilizace východní Ukrajiny: cílené individuální seznamy osob a subjektů a cílená hospodářská opatření zaměřená na podporu změny ruské činnosti na Ukrajině vedoucí k mírovému uspořádání a politickému řešení ukrajinské krize. Opatření týkající se protiprávní anexy Krymského poloostrova: cílená hospodářská, obchodní a finanční omezení zaměřená na podporu změny ruské politiky týkající se protiprávní anexy Krymského poloostrova. Rozhodnutí Rady 2014/512/SZBP ze dne 31. července 2014 a nařízení Rady (EU) č. 833/2014 ze dne 31. července 2014, rozhodnutí Rady 2014/145/SZBP ze dne 17. března 2014 a nařízení Rady (EU) č. 269/2014 ze dne 17. března 2014 a rozhodnutí Rady 2014/386/CFSP ze dne 23. června 2014 a nařízení Rady (EU) č. 692/2014 ze dne 23. června 2014.

podporuje Ukrajinu a její územní celistvost, svrchovanost a nezávislost. Jasně propojení těchto sankcí s plným prováděním minských dohod je koncipováno jako pobídka pro ruskou vládu, aby přispěla k řešení konfliktu, zatímco perspektiva EU, jež schválí dodatečné sankce, je míněna jako odrazující prostředek, aby Rusko situaci svým agresivním chováním dále nezhoršovalo. Pokračující jednomyslné obnovení sankcí svědčí o jednotě a důvěryhodnosti EU. Opatření EU zvýšila náklady Ruska na další agresi a omezila další využívání vojenských kapacit a expanzi na Ukrajině. Rusko ponese odpovědnost za jakékoli zhoršení situace v tzv. „republikách“⁹. Nadále je rovněž nesmírně důležité zachování stávající koordinace a jednoty, a to i ohledně sankcí, se stejně smýšlejícími partnery, jako je skupina G7.

Aby EU zajistila dodržování nezávislosti, svrchovanosti a územní celistvosti Ukrajiny a plné uplatňování pravidel EU o schengenských vízech v Rusku a na Ukrajině, poskytla rovněž pokyny k neuznání některých kategorií běžných ruských mezinárodních **pasů** vydávaných rezidentům Krymského poloostrova a k vyřizování **žádostí o víza** podaných rezidenty oblastí Ukrajiny, které nejsou kontrolovány vládou, v Doněcké a Luhanské oblasti.

4. Posílené vztahy se zeměmi Východního partnerství EU a dalšími sousedy

EU nabízí svým **východním partnerům** i nadále užší vztahy v zájmu prosperity, dobrých sousedských vztahů a reform. Dobře fungující Východní partnerství je nástrojem posílení evropské stability, bezpečnosti a prosperity. V březnu 2020 navrhl vysoký představitel společně s Komisí dlouhodobé politické cíle Východního partnerství¹⁰ v oblasti hospodářství, správy věcí veřejných, životního prostředí a klimatu, digitálních technologií a společnosti, a to se zvláštním důrazem na odolnost. Na šestém summitu Východního partnerství v prosinci 2021 bude potvrzen obnovený program na období po roce 2020.

EU důrazně odmítá ruské úsilí o privilegovanou sféru vlivu. Východní partnerství má plně a svrchované právo svobodně si určit šířku a hloubku svých vztahů s EU a ostatními mezinárodními hráči. Ruská vláda však pokračuje ve své konfrontační politice a k vyvíjení tlaku využívá měkké i tvrdé politické nástroje. Politika EU proto nadále posiluje odolnost východních partnerů prostřednictvím dvoustranných dohod (včetně dohod o přidružení / o prohloubených a komplexních zónách volného obchodu) a významné finanční podpory, přičemž zvláštní pozornost věnuje v poslední době nezbytným reformám hospodářství, veřejné správy a právního státu, zelené a digitální transformaci a inkluzivním společnostem. V posledních sedmi letech byla poskytnuta grantová pomoc ve výši téměř 5 miliard EUR se zvláštním důrazem na odolnost vůči hybridním a kybernetickým hrozbám a dezinformacím a na mezinárodní spolupráci v oblasti prosazování práva. V roce 2020 kromě toho EU poskytla téměř 1 miliardu EUR na pomoc zemím při řešení důsledků pandemie COVID-19. EU poskytla rovněž makrofinanční pomoc třem východním partnerům.

EU rovněž nadále bojovala proti pokusům ruské vlády představovat sama sebe jako prostředníka, a nikoli jako stranu územních konfliktů dotýkajících se Ukrajiny, Gruzie a Moldavska. Pokračovala ve své politice neuznání protiprávní anexe Krymského poloostrova a „nezávislosti“ gruzínských separatistických oblastí Abcházie a Jižní Osetie podporované Ruskem.

⁹ Ruské snahy o odstranění jednotlivců (jako jsou poslanci a někteří členové vlády) ze seznamu ukazují, že sankce EU mají praktický dopad a vliv na ruské plány. Kromě krize na Ukrajině jsou ruští jednotlivci a subjekty zařazeni na seznam v rámci režimu sankcí EU vůči Libyi (za porušování zbrojního embarga OSN), režimů sankcí EU týkajících se kybernetických útoků (ransomware, kybernetické útoky proti OPCW a německému Spolkovému sněmu) a používání a šíření chemických zbraní (otravy Skripalových a Alexeje Navalného) a rovněž v rámci globálního režimu sankcí EU v oblasti lidských práv (uvěznění Alexeje Navalného, mučení a represe vůči LGBTIQ osobám a politickým oponentům v Čečensku).

¹⁰ JOIN(2020) 7 final ze dne 18. března 2020.

V červnu 2019 EU obnovila svou strategii pro **Střední Asii**, aby posílila svou angažovanost a přispěla k rozvoji tohoto regionu se zaměřením na odolnost, prosperitu a regionální spolupráci. EU s Ruskem udržovala dialog *ad hoc* o Střední Asii. Postoj ruské vlády k angažovanosti EU v regionu je však i nadále negativní, a to i pokud jde o uzavření posílených dohod o partnerství a spolupráci.

5. Posilování odolnosti EU

Během posledních let dosáhla EU významného pokroku, pokud jde o posilování své odolnosti vůči výzvám přicházejícím či inscenovaným ze zahraničí. EU je odolnější díky zvládnutí a zrychlování **souběžné ekologické a digitální transformace**, neboť ta snižuje naši závislost na zahraničních dodávkách a geopolitice energetiky a zvyšuje odolnost vyspělého hardwaru i softwaru našich ekonomik vůči zahraničnímu vlivu. **Přezkum obchodní politiky**¹¹ a **aktualizace průmyslové strategie 2020**¹² rovněž stanovily konkrétní činnosti na podporu otevřené strategické autonomie EU a řešení strategických závislostí. Obecně platí, že Unie je vybavena řadou autonomních nástrojů, jako jsou mechanismus prověřování přímých zahraničních investic¹³, soubor opatření pro sítě 5G či nový nástroj pro zahraniční subvence¹⁴.

EU svou odolnost a **energetickou bezpečnost** nadále posiluje diverzifikací svých mezinárodních zdrojů a dodávek a vytvořením jednotného trhu EU s energií, zejména pokud jde o plyn. Toho bylo dosaženo prostřednictvím lepšího „hardwaru“ (např. nové infrastruktury včetně propojovacích vedení, plynovodů se zpětným tokem, většího počtu skladovacích zařízení a terminálů zkapalněného zemního plynu) a jasnějšího legislativního „softwaru“, který mimo jiné zajišťuje otevřené a nediskriminační maloobchodní trhy, oddělení výroby a dodávek od provozování sítí, nezávislost regulace a spolupráce a plné uplatňování pravidel EU v oblasti hospodářské soutěže. Vztahy mezi EU a Ruskem v oblasti energetiky jsou poznamenány značnou mírou vzájemné závislosti: Rusko je v současné době nejvýznamnějším dodavatelem energie do EU a EU je zdaleka největším trhem vývozu energie. K dalším výzvám souvisejícím s energetikou patří kybernetická bezpečnost energetických zařízení EU a nabývání strategických aktiv v Unii a blízkých sousedních zemích ruskými státy kontrolovanými aktéry. Díky rozhodnému posunu směrem k dekarbonizaci však naše energetická nezávislost dále poroste a sníží se naše celková závislost na ruských dodávkách. Vývoz ruských energetických produktů do EU se během příštích 10 až 20 let výrazně sníží, což bude mít na Rusko nevyhnutelně dopad.

Vztahy mezi EU a Ruskem v oblasti energetiky

- Na Rusko v současnosti připadá 26 % dovozu ropy do EU a 40 % dovozu plynu do EU.
- Rusko je však jednoznačně závislé na rozsáhlém, stabilním a lukrativním energetickém trhu EU: téměř dvě třetiny ruského vývozu ropy, dvě třetiny jeho vývozu plynu a přibližně polovina jeho vývozu uhlí směřuje do EU, přičemž pouze 27 % jeho vývozu ropy a pouhá 2 % vývozu plynu jdou do Číny.
- Pro ruský obchodní model má vývoz energie klíčový význam a představuje 60 % jeho celkového vývozu, 40 % jeho rozpočtových příjmů a 25 % jeho HDP.

¹¹ COM(2021) 66 final ze dne 18. února 2021.

¹² COM(2021) 550 final ze dne 5. května 2021.

¹³ Nařízení (EU) 2019/452 ze dne 19. března 2019.

¹⁴ COM(2021) 223 final ze dne 5. května 2021.

V posledních pěti letech bylo zásadním aspektem bezpečnostní agendy EU posilování jejich kapacit k boji proti **hybridním hrozbám**. Společný rámec z roku 2016¹⁵, který vznikl na základě nezákonné anexe Krymského poloostrova a následné dezinformační kampaně proti EU, vytváří široký politický rámec EU. Byl dále rozvinut v roce 2018¹⁶ po útoku chemickými látkami v Salisbury tak, aby zahrnoval nový zvláštní režim sankcí EU týkající se používání chemických zbraní¹⁷, a poté během postupného zavádění strategie bezpečnostní unie¹⁸.

Soubor nástrojů EU proti hybridním hrozbám vytváří odolnost společnosti vůči otřesům způsobeným různými hybridními útoky v takových oblastech, jako jsou ochrana kritické infrastruktury, kybernetická bezpečnost, boj proti dezinformacím, integrita voleb a prověřování přímých zahraničních investic.

Ruští aktéři se v kyberprostoru projevují asertivněji, provádějí zde nebo umožňují nepřátelské činnosti, jejichž prostřednictvím prosazují své politické cíle, ohrožují západní otevřené společnosti a ekonomiky a poškozují lidská práva a základní svobody. EU však posiluje svou schopnost předcházet **kybernetickým útokům**, odrazovat od nich a reagovat na ně. EU rovněž poprvé přijala sankce v reakci na kybernetické útoky, k nimž došlo v červenci 2020¹⁹. Zacíleny jsou mimo jiné na ruské hackery zapojené do kybernetických útoků Cloud Hopper, WannaCry a NotPetya. Strategie kybernetické bezpečnosti EU z roku 2020²⁰ dále posiluje kolektivní odolnost EU v této oblasti a speciální soubor nástrojů EU²¹ je souborem spolehlivých a komplexních opatření, jejichž cílem je zajistit odpovídající úroveň kybernetické bezpečnosti cíti 5G po celé EU. Kybernetická obrana je jednou z oblastí, v nichž EU a NATO posilují vzájemnou spolupráci. V roce 2022 má být přijat strategický kompas, který načrtne rámec, jenž pomůže zaměřit úsilí členských států v oblasti bezpečnosti a obrany. Prostřednictvím stále strukturované spolupráce a Evropského obranného fondu EU podporuje členské státy při rozvoji jejich obranných kapacit, a zajišťuje tak soudržnost s úsilím NATO.

Rusko pokračuje v manipulování informací a vměšování se a využívá přitom celou škálu různých taktik, technik a postupů. **Dezinformační kampaně** jsou vedeny záměrně a koordinovaně a jejich cílem je uvádět veřejnost v omyl, zasít nedůvěru či podkopat demokratické postupy a instituce. Během pandemie COVID-19 bylo toto vše ještě zřetelnější – Rusko podporovalo dezinformační činnosti zaměřené na oslabení reakce EU²².

EU zavedla řadu struktur a opatření pro boj proti manipulování informací a vměšování se vedených ze zahraničí. Nadále posiluje svou informovanost o situaci, buduje odolnost a při narušování těchto činností je čím dál účinnější. Díky své schopnosti strategické komunikace a zejména pracovní skupině East StratCom EU detekuje, analyzuje a odhaluje ruské dezinformace. Nadále buduje kapacity a proaktivně spolupracuje s cílovými skupinami v EU, na západním Balkánu a v sousedních zemích. Systém včasného varování propojuje orgány EU s členskými státy a podobně smýšlejícími partnery, jako jsou G7 a NATO, což umožňuje

¹⁵ JOIN(2016) 18 final ze dne 6. dubna 2016.

¹⁶ JOIN(2018) 16 final ze dne 13. června 2018.

¹⁷ Rozhodnutí Rady (SZBP) 2018/1544 ze dne 15. října 2018 a nařízení Rady (EU) 2018/1542 ze dne 15. října 2018.

¹⁸ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/ip_20_2328

¹⁹ Rozhodnutí Rady (SZBP) 2019/797 ze dne 17. května 2019 a nařízení Rady (EU) 2019/796 ze dne 17. května 2019, rozhodnutí Rady (SZBP) 2020/1127 ze dne 30. července 2020.

²⁰ JOIN(2020) 18 final ze dne 16. prosince 2020.

²¹ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/cybersecurity-5g-networks-eu-toolbox-risk-mitigating-measures>

²² Tyto činnosti jsou zdokumentovány v řadě zvláštních zpráv vydaných ESVČ: <https://euvsdisinfo.eu/eeas-special-report-update-short-assessment-of-narratives-and-disinformation-around-the-covid-19-pandemic-update-december-2020-april-2021/?highlight=covid>

společné reakce. Pomocí svého kodexu zásad EU rovněž stanovila jasný rámec, jak mají na tuto výzvu reagovat on-line platformy. Tyto nástroje dále posílí provedení Akčního plánu pro evropskou demokracii²³.

6. Možná selektivní spolupráce s Ruskem ohledně otázek, na nichž má EU zájem

Podle pěti hlavních zásad dohodnutých v březnu 2016 se EU otevřela selektivní spolupráci s Ruskem v otázkách, na nichž má EU zájem. Zájmy EU se týkají prvků naší zelené agendy (klima, životní prostředí, energetika) a některých otázek zahraniční politiky. Probíhající selektivní spolupráce v otázkách, jako je obchod, hospodářské a digitální záležitosti, vnitřní věci a veřejné zdraví, přinesla určité omezené konkrétní výsledky, avšak stále přetrvávají obrovské překážky, zejména v oblasti obchodu a dopravy.

Krátce poté, co Rusko přistoupilo k Pařížské dohodě, a vzhledem k ambiciózním cílům EU v oblasti klimatu²⁴ EU postupně obnovila jednání s Ruskem na úrovni vysokých úředníků o **klimatu**, mimo jiné prostřednictvím konference financované EU, jež proběhla v prosinci 2020 v Moskvě v rámci příprav na konferenci COP-26 v Glasgow. Rusko pracuje na dlouhodobé strategii a mírně aktualizovalo svůj vnitrostátně stanovený příspěvek, avšak stále ponechává značný prostor pro zvyšování emisí. Rusko také přijalo některé legislativní kroky k aktualizaci svých politik v oblasti klimatu²⁵, avšak jeho úsilí z poslední doby by mohlo vzbudit falešná očekávání²⁶. Ruské orgány stále častěji požadují technická jednání s EU o možném dopadu politiky EU v oblasti klimatu na ruské hospodářství. EU nabídla tematické diskuse, mimo jiné o cenách uhlíku, přizpůsobení se změně klimatu a případně mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích.

Rusko má s EU společnou hranici o délce více než 2 000 km a čelí řadě **environmentálních problémů**, jež mají dopad na EU a její členské státy. Hlubší spolupráce by mohla zahrnovat otázky, jako je nakládání s odpady, snižování přeshraničního znečištění a znečištění ovzduší, oběhové hospodářství, udržitelné obhospodařování lesů a boj proti lesním požárům. To by mělo rovněž pozitivní dopad na změnu klimatu, jejíž účinky již mají na Rusko hmatatelný dopad, např. tání permafrostu. V krátkodobém horizontu nabízí příležitost k předběžné spolupráci nadcházející konference smluvních stran Úmluvy o biologické rozmanitosti.

Přestože je dialog o **energetice** mezi EU a Ruskem nadále přerušen, existuje řada naléhavých otázek. Je třeba sledovat řádné provádění dohody o tranzitu plynu přes Ukrajinu. Měla by být dokončena synchronizace pobaltských států s evropskou sítí a obchod s elektřinou při zajištění nepřetržitého bezpečného provozu ruské a běloruské sítě.

Pokud jde o **digitální** otázky, výměny na pracovní úrovni s Ruskem nepřinesly konkrétní výsledky. Důležité je i nadále prosazování zájmů EU, zejména koordinace využívání kmitočtového pásma 700 MHz²⁷ a přístup pro společnosti z EU na trh v Rusku. Diskutovalo se i o dalších tématech, včetně výzkumu a inovací, dat velkého objemu, ochrany údajů, autorských práv, správy internetu a autonomních vozidel, avšak nebyla přijata žádná navazující opatření. EU by se měla rovněž aktivně zabývat ruskou politikou nahrazení dovozu

²³ COM(2020) 790 final ze dne 3. prosince 2020.

²⁴ COM(2019) 640 final ze dne 11. prosince 2019.

²⁵ Jako je např. nedávný návrh zákona o monitorování emisí skleníkových plynů na úrovni podniků a zvláštní zákon o přeměně ostrova Sachalin na pilotní území uhlíkové neutrality.

²⁶ V souvislosti s nedávným legislativním vývojem ohledně politik v oblasti klimatu kladly ruské orgány značný důraz na vytvoření podmínek pro růst kompenzačních projektů založených na lesnictví, díky čemuž by mělo prospěch z možných příležitostí mezinárodních dobrovolných trhů s uhlíkem, avšak EU nemá v plánu pro dosažení souladu se systémem obchodování s emisemi po roce 2020 využívat mezinárodní kredity.

²⁷ Skutečnost, že Rusko nezvládlo přechod na pásmo 700 MHz, brání členským státům EU sousedícím s Ruskem v plnění jejich vlastní zákonné povinnosti provést tento přechod.

při zadávání veřejných zakázek na software a hardware, aby se předešlo značným rizikům a obtížím pro digitální průmysl EU.

Pokud jde o otázky **zahraniční politiky**, v sousedství EU přetrvává napětí a rostoucí konkurence v dalších regionech, v nichž Rusko strategicky usiluje o prosazování své úlohy, jako je západní Balkán a jižní Středomoří, jakož i africký kontinent. Existují však oblasti, v nichž hraje ruská vláda konstruktivní úlohu, například pokud jde o zachování společného komplexního akčního plánu (JCPOA) s **Íránem** a zajištění jeho plného a účinného provádění. Totéž platí pro pokračující diplomatické úsilí ve Vídni o usnadnění případného návratu USA do JCPOA a úplné obnovení jaderných závazků ze strany Íránu. V souvislosti s **Libyí** jsou klíčovými prioritami EU zajištění pozitivního postoje ruské vlády k probíhajícímu politickému procesu a rychlé stažení ruských žoldnářů. Postoj Ruska k **mírovému procesu na Blízkém východě** zůstal v zásadě blízký postoji EU.

Pokud jde o **Sýrii**, postoje EU a Ruska se výrazně liší. Ruská vláda podporuje současný Asadův režim, včetně nedávných „prezidentských voleb“, jež proběhly 26. května 2021. Její vojenská intervence v Sýrii mohla přispět k přežití režimu, dále však oslabilu stabilitu a životaschopnost syrského státu a přispěla k regionální humanitární krizi. Pro EU je jedinou cestou vpřed skutečné politické řešení založené na úplném provedení rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 2254, které by rovněž otevřelo cestu k možnému dobrovolnému, bezpečnému a důstojnému návratu uprchlíků. V každém případě bude EU i nadále jednat s Ruskem ohledně potřeby zachovat humanitární přístup k Syřanům v nouzi, jakož i ohledně dodržování mezinárodního humanitárního práva v Sýrii.

EU nadále spolupracuje s Ruskem v rámci **Severní dimenze** a v oblasti **Černého moře**. Spolupráce v rámci partnerství Severní dimenze pro dopravu a logistiku se zaměřuje na možné sdílení názorů a osvědčených postupů v oblasti dekarbonizace dopravy. Probíhají rovněž diskuse o účasti Ruska v programech iniciativy Interreg pro povodí Černého moře, severní periferní oblasti a Arktidu na období 2021–2027, o něž vyjádřilo zájem. Ruské vedení nadále blokuje žádost EU o status pozorovatele v **Arktické radě**, již nyní předsedá, i když to EU nebránilo v tom, aby k práci rady přispěla. Rusko rovněž blokuje zřizování chráněných mořských oblastí v **Jižním oceánu**.

EU s Ruskem udržuje technické kontakty v oblasti **obchodu**, které se obvykle omezují na výměny ohledně řady překážek, přičemž výsledky jsou skromné²⁸. Většina z těchto překážek vychází z politiky ruské vlády týkající se nahrazení dovozu, což tato vláda čím dál častěji ospravedlňuje údajnými bezpečnostními důvody souvisejícími se sankcemi. To se přidává k již existujícím podstatným zkrácením ruského hospodářství způsobeným vládou. V důsledku toho²⁹ se celkové podnikatelské a investiční prostředí dále zhoršuje. V relativně příznivějším kontextu se EU a Rusko angažovaly v reformě WTO, včetně obnovení mechanismu pro řešení sporů.

Ruská vláda zakázala dovoz přibližně poloviny **zemědělských** produktů z členských států EU, aby umožnila zvýšení domácí produkce a vyvinula tlak na zbývající obchod se

²⁸ Diskriminace při zadávání veřejných zakázek státními podniky, práva duševního vlastnictví a další problémy týkající se zdravotnického zboží a zboží a služeb, nepřiměřené technické požadavky na alkoholické výrobky a cement, zákaz vývozu surovin, drastické zvýšení „poplatku za recyklaci“ vozidel atd. To může mít dopad i na celní odbavení zboží. V posledních pěti letech (2015–2020) byly v rámci Výboru WTO pro technické překážky obchodu některé překážky obchodu (nařízení o zdravotnických prostředcích, opatření týkající se hraček) s Ruskem vyřešeny.

²⁹ Ruská politika nahrazení dovozu a omezené kontakty vedly k postupné ztrátě postavení EU na ruském trhu: v roce 2013 pocházelo z EU 43 % ruského dovozu, zatímco z Číny 17 %, v roce 2020 to bylo 34 % z EU a 24 % z ČRL. Investoři z EU v Rusku, zejména v oblastech spojených zejména s národní bezpečností, jako jsou informační a komunikační technologie, se nacházejí pod setrvalým tlakem.

zemědělsko-potravinářskými produkty, zejména s vínem, alkoholickými nápoji a krmivy pro zvířata v zájmovém chovu, a to prostřednictvím různých hygienických a rostlinolékařských omezení. Nadále se například zneužívají zeměpisná označení EU. Zemědělsko-potravinářské odvětví EU je však pozoruhodně odolné. S několika odvětvovými a regionálními rozdíly bylo obecně schopno nalézt alternativní trhy, takže hodnota celosvětového vývozu z EU od uvalení embarga výrazně vzrostla³⁰.

Některé odborné dialogy o **vnitřních věcech** pokračují v různých intervalech. Poslední zasedání dialogu o migraci mezi EU a Ruskem, smíšeného výboru pro zjednodušení vízového režimu a smíšeného readmisního výboru se konala v letech 2018–2019. Ačkoli ruská vláda považuje spolupráci v těchto oblastech za důležitou, neplní své závazky v plném rozsahu³¹. Často se také na mezinárodních fórech staví proti EU v otázce boje proti terorismu a kyberkriminalitě. Poslední rozhovory na vysoké úrovni o boji proti terorismu mezi EU a Ruskem se konaly v říjnu 2019. Rezoluce OSN podporovaná Ruskem zahájila náročný proces, který by mohl ohrozit postavení Budapešťské úmluvy o kyberkriminalitě. Odborný dialog o drogách si každoročně vyměňuje relevantní informace.

Mezi EU a Ruskem neprobíhají žádné pravidelné technické výměny v oblasti **veřejného zdraví**, ačkoli spolupráce v rámci partnerství Severní dimenze v oblasti veřejného zdraví a sociálního blahobytu na regionální úrovni probíhá dobře. Evropská agentura pro léčivé přípravky zahájila v březnu 2021 průběžný přezkum ruské vakcíny Sputnik V proti onemocnění COVID-19, v němž posuzovala její soulad s normami EU.

Probíhá řada dalších kontaktů v odvětvích od **celní spolupráce** přes **průmyslové otázky a otázky hospodářské soutěže až po dopravu**. Tyto kontakty zůstávají na technické úrovni.

7. Mezilidské kontakty a podpora ruské občanské společnosti

Rusko je i nadále důležitým partnerem, pokud jde o **mobilitu mezi lidmi**. Je to země, v níž je vydáván největší počet schengenských víz na celém světě: v letech 2016–2018 to bylo 3,1 milionu až 3,8 milionu, v roce 2019 to bylo 4,1 milionu (což představovalo 27 % všech schengenských víz vydaných na celém světě) a v roce 2020 to bylo 635 000 (26 %). Kromě toho jsou přibližně čtyři z pěti schengenských víz vydaných od roku 2016 v Rusku víza pro více vstupů.

Výzkum a inovace jsou důležitou oblastí spolupráce, zejména prostřednictvím účasti ruských subjektů v programech EU³². Například v rámci programu Horizont 2020 se jejich účast na akcích „Marie Curie-Skłodowska“ týkala 36 různých organizací a přibližně 520 ruských výzkumných pracovníků. Spolupráce je založena na zásadě spolufinancování, přičemž Rusko podporuje své vlastní vědce ve společných projektech nebo poskytuje přiměřený finanční a materiální příspěvek. Mezi zájmy EU patří přístup k předním ruským rozsáhlým výzkumným zařízením, zapojení ruských vědeckých odborných znalostí do výzkumu témat souvisejících s politickými prioritami EU a globálními výzvami, snazší přijetí evropských řešení v Rusku a udržování kontaktů s ruskou akademickou obcí. Obě strany dokončily vnitřní postupy pro obnovení dohody mezi EU a Ruskem o vědeckotechnické spolupráci na další pětileté období, avšak její obnovení zůstává blokováno kvůli otázce týkající se její územní působnosti. Zatímco obnovení by zajistilo stabilní dlouhodobý rámec spolupráce, zasedání smíšeného výboru pro spolupráci v oblasti vědy a technologií se konají každoročně.

³⁰ Navzdory těmto závažným problémům zůstává ruský trh na šestém místě, pokud jde o vývoz zemědělsko-potravinářských produktů z EU. Od roku 2017 tento podíl postupně narůstal (a v roce 2020 poklesl).

³¹ Hlavním problémem, který EU znepokojuje, je i nadále nedostatečná vízová reciprocita (např. nízký podíl víz pro více vstupů udělených občanům EU), potřeba obnovit (dříve uspokojivou) spolupráci v oblasti zpětného přebírání osob po pandemii a nutnost pravidelného konání zasedání obou smíšených výborů.

³² Rámcové programy pro výzkum a vývoj (Horizont 2020 (2014–2020), Horizont Evropa (2021–2027)).

Pokud jde o **vzdělávání, mládež a kulturu**, EU podporuje oslovování ruské společnosti, akademické a výzkumné obce, mladých lidí a kulturního odvětví prostřednictvím programů EU³³. Rusko je řádným členem Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání a Boloňského procesu. Rusko zaujímá první místo mezi všemi mezinárodními partnerskými zeměmi, jež se v letech 2014–2020 účastnily mezinárodní mobility k získání kreditů v rámci programu Erasmus+, s více než 23 000 dvoustrannými akademickými výměnami studentů a pracovníků v rámci tohoto programu.

V oblasti kultury se Rusko může účastnit platformy pro kulturní vztahy. Předpokládá se, že v rámci programu Erasmus+ v období 2021–2027 bude pokračovat zavedená spolupráce s Ruskem v oblasti vysokoškolského vzdělávání a mládeže a že vzniknou nové akce financování v oblasti odborného vzdělávání a přípravy a virtuálních výměn. V rámci programu Horizont Evropa 2021–2027 je záměrem dále vyvážit toky výzkumných pracovníků mezi Ruskem a EU. Nedávno přijaté změny zákona o vzdělávání³⁴ by mohly mít dopad na mezinárodní spolupráci v oblasti vzdělávání a výzkumu.

Rusko se v současné době účastní osmi **programů spolupráce** Interreg, které zůstávají jedním z mála nástrojů EU, jež investují do projektů v Rusku prostřednictvím ústředních orgánů. Rusko k programům přispívá ve značné míře.

EU je předním zastáncem **ruské občanské společnosti a organizací na ochranu lidských práv**. Opatření EU pro Rusy zahrnují širokou škálu oblastí, včetně podpory univerzálních práv, mediální gramotnosti, mládeže, žen, rovnosti žen a mužů, sociálního začleňování, starších osob, žen a dětí, osob se zdravotním postižením, migrantů, příslušníků menšinových komunit, obětí domácího násilí, vězňů a dalších marginalizovaných a zranitelných skupin. EU rovněž financuje Fórum občanské společnosti EU-Rusko. Činnost EU má zásadní význam pro to, aby ruské organizace občanské společnosti pokračovaly ve své činnosti navzdory velmi represivnímu prostředí a stále těžším podmínkám, aby se zvyšovala informovanost a bylo možné poskytovat věcně správné informace o EU a důležitých tématech.

Jak je uvedeno výše, restriktivnější právní rámec³⁵, potlačování nezávislých hlasů a **omezování základních svobod** představují v Rusku zásadní omezení činnosti občanské společnosti. Zemi opustila řada nezávislých novinářů a aktivistů v oblasti lidských práv. EU i nadále v nezměněné míře podporuje mezilidské kontakty a občanskou společnost jako investici do budoucnosti³⁶.

³³ Erasmus+, akce Marie Curie-Sklodowska v rámci programu Horizont a Evropský sbor solidarity.

³⁴ Podle nového zákona musí být každá činnost klasifikovaná jako „vzdělávací“ koordinována s orgány veřejné správy.

³⁵ Jedná se například o právní předpisy týkající se organizací „zahraničních agentů“, které se používají například k pronásledování nevládních organizací a aktivistů s možnou trestní odpovědností, jakož i k tomu, aby se předběžně kontrolovali političtí kandidáti a zabránilo se nevládním organizacím a sdělovacím prostředkům v účasti na volebních kampaních. Podle zákona o „nežádoucích organizacích“, který má být pozměněn tak, aby se zpřísnila jeho oblast působnosti, mohou státní orgány zahraniční nebo mezinárodní organizace v Rusku uzavřít. Do volebního zákona byl nedávno zaveden pojem „kandidát plnící funkci zahraničního agenta“ a „ve spojení s osobou plnící funkci zahraničního agenta“ a velmi pravděpodobně bude uplatňován selektivním a diskriminačním způsobem zaměřeným na nesystémovou opozici. Ruské orgány často zneužívají legislativní ustanovení, aby zakázaly nepohodlná politická shromáždění, a nová ustanovení zavádějí možnost označovat jednotlivé demonstrace jako masové akce a také trestní odpovědnost za blokování silnic a chodníků. Svobodu sdělovacích prostředků omezuje řada právních aktů, jež jsou často formulovány nejasně a dávají státním agenturám značné pravomoci.

³⁶ EU v únoru 2021 rovněž aktualizovala své pokyny ohledně podpory obránců lidských práv a občanské společnosti, jakož i posílení mezilidských kontaktů.

EU je nyní také vybavena zvláštními nástroji proti osobám porušujícím **lidská práva**. Přijetí globálního režimu sankcí EU v oblasti lidských práv a první zařazení na seznam vyslaly jasný politický signál o naší ochotě zasáhnout proti těm, kteří je oslabují, a to i v Rusku³⁷.

8. Závěry a opatření

Tato zpráva popisuje stav vztahů mezi EU a Ruskem v celé jejich složitosti a jasně vymezuje výzvy a příležitosti. Rusko je i nadále naším největším sousedem a významným globálním hráčem. Jak však vyplývá z této zprávy, záměrná politická rozhodnutí a agresivní kroky ruské vlády v posledních letech roztočily **spirálu s negativními důsledky**.

Aby bylo možné čelit strategické výzvě, kterou představuje ruské vedení, dalo Unii naše kolektivní provádění zmíněných **pěti zásad** účelný a zásadový přístup k ochraně našich zájmů a prosazování našich hodnot. EU a její členské státy budou i nadále postupovat jednotně a důsledně, budou hájit své základní hodnoty, zásady a zájmy. Dvoustranná spolupráce by neměla být prováděna na úkor společných zájmů a cílů EU.

EU a Rusko spojují dějiny, zeměpisné podmínky i lidé. Obnovené partnerství, jež nám umožní plně využít potenciál úzké spolupráce, se však jeví jako hudba budoucnosti. V kontextu náročné politické situace a s ohledem na strategická rozhodnutí Ruska se EU musí připravit na **další zhoršení vzájemných vztahů** s touto zemí jakožto na v současnosti nejrealističtější výhled.

Naším cílem by mělo být prozkoumat cesty, jež by napomohly k postupné přeměně současné dynamiky v předvídatelnější a stabilnější vztah.

Aby to bylo možné, ponechá si EU s Ruskem otevřené komunikační kanály. Očekáváme, že ruské vedení prokáže **konstruktivnější zapojení a politické odhodlání** a zastaví opatření namířená proti EU a jejím členským státům i proti třetím zemím. Je to nezbytné, chceme-li v tomto důležitém vztahu zvrátit stávající neproduktivní a potenciálně nebezpečný trend.

EU bude současně **vystupovat proti Rusku, omezovat jej nebo s ním spolupracovat**, a to na základě silného společného chápání cílů Ruska, což je přístup založený na zásadovém pragmatismu a plně v souladu s uvedenými pěti zásadami.

EU bude i nadále **bojovat proti porušování lidských práv** a bude prosazovat **demokratické hodnoty**, a to i na mezinárodních fórech, a bude dávat jasně najevo, že tyto záležitosti jsou v přímém a legitimním zájmu všech členských států OSN, OBSE a Rady Evropy a nepatří výlučně do vnitřních věcí země. Ruská vláda musí dodržovat své mezinárodní povinnosti a závazky.

EU bude nadále zřetelně poukazovat na soustavné **porušování mezinárodního práva** ze strany Ruska na Ukrajině, v Gruzii a jinde, a to rovněž prostřednictvím iniciativ s podobně smýšlejícími partnery. Konkrétně bude Rusko vyzývat, aby převzalo odpovědnost jakožto strana konfliktu a plně provádělo minské dohody. EU bude aktivněji a na všech úrovních napadat nepravdivou argumentaci, již Rusko využívá k ospravedlnění svých kroků. Budeme i nadále bojovat (prostřednictvím našich vízových postupů) proti ruské politice výměny cestovních pasů za ruské, kterou provozuje na Ukrajině.

EU bude i nadále vhodným způsobem reagovat na nepřátelské kroky ruské vlády, včetně hybridních opatření. To by mohlo zahrnovat zintenzivnění a rozšíření různých stávajících sankčních režimů a/nebo v případě potřeby přijetí dalších **omezujících opatření**.

³⁷ Rozhodnutí Rady (SZBP) 2020/1999 ze dne 7. prosince 2020 a nařízení Rady (EU) 2020/1998 ze dne 7. prosince 2020, rozhodnutí Rady (SZBP) 2021/372 ze dne 2. března 2021.

EU se zaměří na **omezení zdrojů**, jež může ruská vláda využít k provádění své destabilizující zahraniční politiky. Rovněž budeme účinněji prosazovat právní předpisy EU, abychom mohli cíleně bojovat proti **trestné činnosti** pocházející z Ruska (včetně útoků za účelem vymáhání výkupného) spolu s podobně smýšlejícími partnery. Zintenzivníme náš boj proti **korupci a praní peněz**, mimo jiné prostřednictvím větší transparentnosti finančních toků týkajících se Ruska. EU zintenzivní své kroky proti donucovacím praktikám třetích zemí, včetně Ruska, a to vytvořením nového samostatného nástroje, který umožní účinné reakce s cílem odradit od využívání těchto praktik a oslabení jejich účinku.

Aby EU dokázala **zabránit** snahám Ruska o podkopání jejích zájmů, bude muset sama být **silnější a odolnější**.

Musíme systematičtěji a koordinovaněji bojovat proti hrozbám a nepřátelským akcím a současně zajistit koordinaci s podobně smýšlejícími partnery, jako jsou NATO a G7. Členské státy by měly **své reakce** na opatření Ruska ještě aktivněji **koordinovat**.

Měli bychom dále rozvíjet **kapacity** EU v oblasti **kybernetické bezpečnosti a obrany** a také svou **strategickou komunikaci**. Ještě více zintenzivníme opatření zaměřená na boj proti manipulaci s informacemi a dezinformacím a na jejich zastavení, rovněž posílením regulačního rámce pro platformy sociálních médií. EU zvažuje zavedení nových nástrojů, jež by umožnily uložit pachatelům uhrazení nákladů, a to i v rámci evropského akčního plánu pro demokracii.

Měli bychom i nadále posilovat své kapacity v boji proti **hybridním hrozbám**, včetně střediska EU pro hybridní hrozby, helsinského evropského střediska excelence pro boj proti hybridním hrozbám a naší strukturované spolupráce s NATO, a přijmout zvláštní opatření na lepší ochranu demokratických procesů, institucí a volební infrastruktury EU a členských států.

Lépe využijeme pákový efekt, který nabízí naše transformace **energetiky**, a plně provedeme pravidla EU pro trh s energií. Budeme podporovat energetickou bezpečnost našich sousedů, včetně správného provádění dohody o tranzitu plynu přes Ukrajinu. Významnou prioritou je i nadále dokončení synchronizace pobaltských států s evropskou sítí a obchod s elektřinou.

Posílíme podporu našich **východních partnerů** a budeme usilovat o plné využití potenciálu Východního partnerství. Nadcházející summit Východního partnerství bude významnou příležitostí k vytvoření této společné agendy na období po roce 2020. Úspěšné politické a hospodářské reformy, zejména v oblasti právního státu, lidských práv, boje proti korupci a řádné správy věcí veřejných, sníží zranitelnost našich partnerů a poslouží jako hlavní protilátka proti vměšování a pokusům o destabilizaci ze strany Ruska. Náš program by mohl zahrnovat investice do bezpečnostních partnerství s našimi sousedy s cílem dále zvýšit jejich odolnost.

V zájmu prosazování svých vlastních zájmů **by EU měla** Rusko **zapojit** do řešení řady **klíčových výzev**.

Pandemie COVID-19 ukázala společný zájem o konstruktivní zapojení v oblasti **veřejného zdraví**, např. pokud jde o řešení přeshraničních zdravotních hrozeb, lepší připravenost, práci na antimikrobiální rezistenci, sbližování právních předpisů a přístup k léčivým přípravkům.

S ohledem na náš společný zájem na boji proti **změně klimatu a dalším environmentálním otázkám** by se EU měla zapojit do užšího dialogu s Ruskem, a to co nejdříve před konferencí COP-26 v Glasgow a COP-15 o biologické rozmanitosti v Kchun-mingu. Měla by rovněž pokračovat v tematických diskusích v těchto oblastech, mimo jiné o cenách uhlíku, obnovitelných zdrojích energie, emisích metanu, přizpůsobení se změně klimatu a budoucím unijním mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích. Pro Rusko je to o to důležitější,

přihlédneme-li k rychle se měnící energetické geopolitice a k jeho zpoždění při přechodu na nízkouhlíkové hospodářství.

Měli bychom s ruskou vládou více technicky spolupracovat ohledně široké řady **hospodářských překážek**, např. pokud jde o nahrazení dovozu, překážky obchodu a kontroly subvencí, čímž se posílí konkurenční výhody EU. V závislosti na dané otázce a v přísném souladu se svrchovanými rozhodnutími ostatních dotčených zemí by to zahrnovalo rovněž cílenou technickou spolupráci s Euroasijskou hospodářskou unií v rámci její působnosti.

EU bude dále rozvíjet **mezilidské kontakty**. To by mohlo zahrnovat větší zjednodušení vízového režimu (např. osvobození od vízového poplatku) pro mládež, programy práce a cestování, akademickou spolupráci, vědu a vzdělávání a studentské výměny.

Pokud jde o **regionální a přeshraniční spolupráci**, měli bychom pokračovat v programech s Ruskem, ve spolupráci v rámci Severní dimenze a v praktické spolupráci v regionálních mezivládních formátech, např. v Radě států Baltského moře, Radě Barentsova euroarktického regionu, černomořském regionu a Arktidě.

EU zvýší svou podporu ruské **občanské společnosti a obránců lidských práv** a uplatní flexibilnější a kreativnější přístupy. Posílíme podporu nezávislých sdělovacích prostředků v ruském jazyce s cílem posílit pluralitu názorů. Budeme rovněž podle potřeby vylepšovat naše programy pomoci, abychom zajistili jejich účinnost a vyhnuli se represím vůči partnerům.

EU bude pracovat na **předcházení konfliktům a dvoustranných mechanismech pro odstraňování konfliktů** a budování důvěry. Budeme spolupracovat v **regionálních** (jako je JCPoA, Blízký východ, Libye, Afghánistán) a **globálních otázkách** (jako je boj proti terorismu a šíření jaderných zbraní) na základě plného dodržování mezinárodního práva jakožto základu mezinárodního řádu založeného na pravidlech. EU bude s Ruskem i nadále spolupracovat v **mnohostranných organizacích**.

Na základě celkového vývoje a pokynů Evropské rady provedou výše uvedený program Komise a vysoký představitel, místopředseda Komise.